LA FE I L'HERETGIA

Pocs catalans deuen saber que la càbala medieval va néixer a Occitània i a Catalunya. El primer llibre d'aquesta tradició és el *Séfer ha-Bahir*, el *Llibre de la Claredat*, que probablement es va confegir a la Provença cap al 1176 amb materials procedents d'Orient. És el text més influent de la càbala fins a la divulgació del *Llibre del Zohar*. Els primers que el citen són dos jueus gironins, deixebles de l'occità Isaac el Cec, el primer cabalista documentat.

Es tracta d'un llibre desconcertant. Escrit en un hebreu maldestre, amb algun arabisme i un grapat d'aramaismes, exposa els raonaments en desordre, com si l'autor desconegut hagués volgut mostrar que la claredat divina només es pot expressar a través de l'obscuritat, a repel de l'elegància més bàsica. La base de tot el que s'hi diu és l'escriptura sagrada, però no com un text seguit, sinó com un conjunt de frases que existeixen simultàniament i es poden il·luminar les unes a les altres encara que provinguin de contextos dispars. Així, dues oracions que, tot i ser coherents en els seus llocs respectius, diuen coses diferents poden ser vistes com a contradictòries i estimulen el cabalista a cercar sentits ocults. Davant la dificultat o la contradicció, li cal anar més enllà o trobar un tercer verset que faci balança o equilibri els altres. La càbala es podria practicar igualment si tots els fulls de la *Tanakh* s'haguessin escampat i algú els hagués ajuntat a l'atzar. No sols això: encara seria possible si una ment perversa n'hagués copiat tots els versets en un ordre aleatori. Potser encara seria més viable en aquestes condicions, perquè així es faria més notòria la perplexitat que fa néixer el coneixement. Potser és el que fan els cabalistes: espigolar trossos de llenguatge, reordenar-los amb violència, confiar que brillaran d'alguna manera.

La unitat d'interpretació sovint és la paraula, encara més que la frase. I la paraula és, en primer lloc, el seu significat, però en hebreu això ja implica una relació forta amb la realitat corpòria, perquè *dabar*, 'paraula', també vol dir 'cosa', i al Gènesi la creació del món es fa a través del llenguatge. Però igualment té molt de pes la grafia, les connotacions simbòliques de cada lletra i dels seus traços. Alhora, cada paraula té un valor numèric: per exemple, es considera significatiu que *bekhà*, 'en tu', adreçat a Déu, valgui per 22, que és el nombre total de lletres de l'alefat hebreu. A més a més, hi entren en joc les vocalitzacions.

RAÜL GARRIGASAIT
Escriptor

